

ΜΑΡΙΑΝΑ ΕΝΡΙΚΕΣ

όσα χάσαμε στις φλόγες

«Η Ενρίκες θριαμβεύει
συνδυάζοντας τον ωμό
με τον μαγικό ρεαλισμό».

TLS

ΜΑΡΙΑΝΑ ΕΝΡΙΚΕΣ

Όσα χάσαμε στις φλόγες

Μετάφραση από τα ισπανικά
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 443

Μαριάννα Ενρίκες, *Όσα χάσαμε στις φλόγες*

Mariana Enriquez, *Las cosas que perdimos en el fuego*

Μετάφραση: Χριστίνα Θεοδοροπούλου

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-διορθώσεις: Γιώργος Κασαπίδης

Σελιδοποίηση: Κατερίνα Σταματοπούλου

Φιλμ-μοντάζ: Γιώργος Κεραμάς

Copyright© Mariana Enriquez, 2015

Copyright© για την ελληνική γλώσσα Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2015

Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα από τις εκδόσεις Anagrama,

Βαρκελώνη 2016

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Νοέμβριος 2018

KET A260 – ΚΕΠ 864/18

ISBN 978-960-16-7342-4

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665 - ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 - ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*I wish I were a girl again,
half-savage and hardy, and free.*

EMILY BRONTË, *Wuthering Heights**

*I am in my own mind.
I am locked in the wrong house.*

ANNE SEXTON, «For the Year of the Insane»**

* Επιθυμούσα να γίνω μικρούλα ξανά, μισοάγρια και σκληρή, κι ελεύθερη.

Έμιλυ Μπροντέ, *Ανεμοδαρμένα ύψη*.

** Είμαι στο μυαλό μου.

Είμαι κλεισμένη σε λάθος σπίτι.

Αν Σέξτον, «Για τον χρόνο της παραφροσύνης».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το βρόμικο αγόρι	11
Το Χάνι	45
Τα χρόνια της μέθης.....	63
Το σπίτι της Αντέλα	83
Ο Παμπλίτο κάρφωσε ένα καρφάκι: Μια επίκληση του Πετίσο Ορεχούδο	103
Ιστός αράχνης.....	119
Τέλος της σχολικής χρονιάς	153
Καθόλου σάρκα πάνω μας.....	163
Η αυλή του γείτονα.....	171
Κάτω από το μαύρο νερό.....	203
Πράσινο, κόκκινο, πορτοκαλί	231
Όσα χάσαμε στις φλόγες	245

Το βρόμικο αγόρι

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΟΥ νομίζει πως είμαι τρελή, επειδή διάλεξα να ζήσω στο πατρικό μας στη συνοικία Κονστιτουσιόν, στο σπίτι των παππούδων μου από τη μεριά του πατέρα μου, ένα επιβλητικό πέτρινο κτίσμα με σιδερένιες και βαμμένες πράσινες πόρτες που βλέπουν στην οδό Βιρέγιες, με αρ ντεκό λεπτομέρειες και παλιά μωσαϊκά στο πάτωμα τόσο φθαρμένα, που έτσι και τα έστρωνα με παρκέ, θα μπορούσα να ανοίξω πίστα για πατινάζ. Όμως εγώ ήμουν πάντα ερωτευμένη μ' αυτό το σπίτι και μικρή, όταν το νοίκιασαν σ' ένα δικηγορικό γραφείο, θυμάμαι πόσο μου κακοφάνηκε, πόσο μου έλειπαν αυτά τα δωμάτια με τα ψηλά παράθυρα και η εσωτερική αυλή που έμοιαζε με μυστικό κήπο, την απογοήτευσή μου που, σαν περνούσα έξω από την πόρτα, δεν μπορούσα πια να μπαίνω ελεύθερα. Δε μου έλειπε τόσο ο παππούς μου, ένας σιωπηλός άντρας που μετά βίας χαμογελούσε και ποτέ δεν έπαιξε. Ίσα που έκλαψα όταν πέθανε. Έκλαψα πολύ περισσότερο όταν, μετά τον θάνατό του, χάσαμε το σπίτι, τουλάχιστον για μερικά χρόνια.

Μετά τους δικηγόρους ήρθε μια ομάδα οδοντιάτρων και, τελικά, νοικιάστηκε σ' ένα ταξιδιωτικό περιοδικό που έκλεισε σε λιγότερο από δύο χρόνια. Το σπίτι ήταν ωραίο, βολικό και βρισκόταν σε αισθητά καλή κατάσταση σε σχέση με την παλαιότητά του· όμως κανείς πλέον ή ελάχιστοι ήθελαν να εγκατασταθούν σ' αυτή τη συνοικία. Το ταξιδιωτικό περιοδικό είχε έρθει μόνο και μόνο επειδή, τότε, ήταν πολύ φτηνό το ενοίκιο. Ούτε αυτό όμως τους γλίτωσε από τη γρήγορη χρεοκοπία και φυσικά δε βοήθησε το γεγονός πως γίνονταν διάφορες κλοπές στα γραφεία: τους ξάφρισαν όλα τα κομπιούτερ, έναν φούρνο μικροκυμάτων, ακόμη κι ένα βαρύ φωτοτυπικό μηχάνημα.

Η Κονστιτουσιόν είναι η συνοικία του σταθμού των τρένων που έρχονται στην πόλη από τα νότια. Τον 19ο αιώνα κατοικούσε εδώ η αριστοκρατία του Μπουένος Άιρες, γι' αυτό έχει τέτοια σπίτια όπως το πατρικό μου – υπάρχουν ακόμη περισσότερες επαύλεις που έχουν μετατραπεί σε ξενοδοχεία ή γηροκομεία ή είναι υπό κατάρρευση από την άλλη μεριά του σταθμού, στην Μπαράκας. Το 1887, οι αριστοκρατικές οικογένειες έφυγαν άρον άρον προς τα βόρεια της πόλης για να σωθούν από τον κίτρινο πυρετό. Ελάχιστες επέστρεψαν, σχεδόν καμία. Με τα χρόνια, οικογένειες πλούσιων εμπόρων όπως αυτή του παππού μου κατάφεραν να αγοράσουν τα πέτρινα σπίτια με τα γκαργκόιλ και τα μπρούντζινα ρόπτρα. Η συνοικία όμως σημαδεύτηκε από τη φυγή, την εγκατάλειψη και τον χαρακτήρα του ανεπιθύμητου.

Και ολοένα πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο.

Αν ξέρεις όμως να κινείσαι, αν αντιλαμβάνεσαι τη δυναμική και τον χρόνο, δεν είναι επικίνδυνη. Ή μάλλον είναι λιγότερο επικίνδυνη. Εγώ ξέρω πως αν περάσω από την πλατεία Γαράυ Παρασκευή βράδυ, μπορεί να βρεθώ μπλεγμένη σε καβγά ανάμεσα σε διάφορους πιθανούς ανταγωνιστές: τους μικρέμπορους ναρκωτικών της οδού Σεμπάγιος που υπερασπίζονται την περιοχή τους από άλλους καταληψίες και κυνηγούν τους αιώνιους χρεοφειλέτες τους: τους τοξικομανείς που, με μυαλό φυραμένο, θίγονται με οτιδήποτε και σου επιτίθενται με μπουκάλια: τις μεθυσμένες και κουρασμένες τραβεστί που υπερασπίζονται το έδαφός τους. Ξέρω πως αν επιστρέψω σπίτι μου περπατώντας από τη λεωφόρο, είμαι περισσότερο εκτεθειμένη σε κάποια κλοπή, παρά αν γυρίσω από την οδό Σολίς, κι αυτό μολονότι η λεωφόρος είναι πολύ καλά φωτισμένη, ενώ η Σολίς είναι σκοτεινή επειδή έχει λίγες λάμπες και οι περισσότερες είναι σπασμένες: πρέπει να γνωρίζεις τη συνοικία για να μάθεις αυτές τις στρατηγικές. Στη λεωφόρο μ' έχουν κλέψει δυο φορές, και τις δύο κάτι αγόρια που πέρασαν τρέχοντας, μου άρπαξαν την τσάντα και με έριξαν καταγής. Την πρώτη φορά είχα υποβάλει καταγγελία στην αστυνομία: τη δεύτερη ήξερα πλέον πως είναι ανώφελο, γιατί η αστυνομία τούς επιτρέπει να κλέβουν στη λεωφόρο, με όριο τη γέφυρα του αυτοκινητόδρομου –μια έκταση τριών τετραγώνων–, σαν αντάλλαγμα για τις χάρες που κάνουν οι έφηβοι στους αστυνομικούς. Υπάρχουν ορισμένα κλειδιά για να μπορείς να κινείσαι με την ησυχία σου σε τούτη τη συνοικία

κι εγώ τα παίζω στα δάχτυλα, αν και, όπως εξυπακούεται, πάντοτε μπορεί να συμβεί κάτι απρόοπτο. Το θέμα είναι να μη φοβάσαι, να κάνεις κάποιες απαραίτητες φιλίες, να χαιρετάς τους γείτονες έστω κι αν είναι εγκληματίες –ιδιαίτερα αν είναι εγκληματίες–, να περπατάς με το κεφάλι ψηλά και να προσέχεις.

Μ' αρέσει αυτή η συνοικία. Κανείς δεν καταλαβαίνει γιατί. Εγώ ξέρω: με κάνει να νιώθω μεθοδική και τολμηρή, ξύπνια. Δεν έχουν απομείνει πολλά μέρη σαν την Κονστιτουσιόν στην πόλη, που, εξαιρώντας τις παραγκουπόλεις της περιφέρειας, είναι πιο πλούσια, πιο ευχάριστη, ζωντανή και τεράστια, όμως εύκολη για να ζήσεις. Η Κονστιτουσιόν δεν είναι εύκολη αλλά είναι ωραία, μ' όλες αυτές τις γωνιές που κάποτε ήταν γεμάτες πολυτέλεια, σαν ναοί εγκαταλελειμμένοι που τώρα έχουν καταληφθεί από άπιστους, οι οποίοι δεν ξέρουν καν πως κάποτε, μέσα σ' αυτούς τους τοίχους, ακούγονταν ύμνοι σε αρχαίους θεούς.

Πολύς κόσμος ζει στον δρόμο. Όχι τόσο πολύς όσο στην πλατεία Κογκρέσο, δύο χιλιόμετρα απόσταση από την πόρτα μου· εκεί υπάρχει ένας πραγματικός καταυλισμός, ακριβώς απέναντι από τα κτίρια των νομοθετικών σωμάτων, επιμελώς αγνοημένος αλλά ταυτόχρονα τόσο περίοπτος, ώστε κάθε νύχτα ομάδες εθελοντών δίνουν φαγητό στον κόσμο, ελέγχουν την υγεία των παιδιών, μοιράζουν κουβέρτες τον χειμώνα και κρύο νερό το καλοκαίρι. Στην Κονστιτουσιόν οι άνθρωποι στον δρόμο είναι πιο εγκαταλελειμμένοι, ελάχιστες φορές φτάνει βοήθεια εδώ. Απέναντι από το σπίτι μου, σε μια

γωνία όπου κάποτε υπήρχε ένα μπακάλικο και τώρα είναι ένα κτίριο με χτισμένες πόρτες και παράθυρα για να μην μπορούν να μπουκ καταληψίες, ζει μια νεαρή γυναίκα με τον γιο της. Είναι έγκυος λίγων μηνών, αν και ποτέ δεν ξέρεις με τις τοξικομανείς μανάδες της συνοικίας, είναι τόσο αδύνατες. Το παιδί πρέπει να είναι γύρω στα πέντε, δεν πάει σχολείο και περνά την ημέρα του στο μετρό ζητιανεύοντας χρήματα με αντάλλαγμα εικονισματάκια του Σαν Εξπεδίτο. Το ξέρω επειδή μια νύχτα, καθώς γύριζα σπίτι από το κέντρο, το είδα στο βαγόνι. Ακολουθεί μια τακτική που σε ταράζει πολύ: αφού προσφέρει το εικονισματάκι στους επιβάτες, τους υποχρεώνει να του δώσουν το χέρι σε μια σύντομη και λιγδερή χειραψία. Οι επιβάτες συγκερατούνται για να μη δείξουν οίκτο και αηδία: το αγόρι είναι βρόμικο και ζέχνει, όμως ποτέ δεν είδα κάποιον αρκετά συμπονετικό ώστε να το πάρει από το μετρό, να το πάει σπίτι του, να το κάνει μπάνιο, να καλέσει κάποιον κοινωνικό λειτουργό. Ο κόσμος τού δίνει το χέρι και αγοράζει το εικονισματάκι. Εκείνο είναι πάντα συνοφρωμένο και όποτε μιλάει, η φωνή του ακούγεται βραχνιασμένη· συνήθως είναι κρυωμένο και μερικές φορές καπνίζει μαζί με άλλα αγόρια του μετρό ή της γειτονιάς.

Ένα βράδυ, περπατήσαμε μαζί από τον σταθμό του μετρό μέχρι το σπίτι μου. Δε μου μιλούσε, αλλά πηγαίναμε παρέα. Το ρώτησα μερικές ανοησίες: την ηλικία του, το όνομά του· δε μου απάντησε. Δεν ήταν ούτε γλυκό ούτε τρυφερό αγόρι. Όταν έφτασα στην πόρτα του σπιτιού μου, ωστόσο, με χαιρέτησε.

«Τσάο, γειτόνισσα» μου είπε.

«Τσάο, γείτονα» του αποκρίθηκα.

Το βρόμικο αγόρι και η μητέρα του κοιμούνται πάνω σε τρία στρώματα τόσο φθαρμένα, ώστε, το ένα πάνω στο άλλο, το ύψος τους δεν ξεπερνά ενός συνηθισμένου σομιέ. Η μάνα φυλάει τα λιγοστά τους ρούχα σε μαύρες σακούλες σκουπιδιών κι έχει έναν σάκο γεμάτο με άλλα πράγματα που δεν καταφέρνω ποτέ να διακρίνω. Εκείνη δεν το κουνάει από τη γωνία και ζητιανεύει με καταθλιπτική και μονότονη φωνή. Η μάνα δε μ' αρέσει. Όχι μόνο επειδή είναι ανεύθυνη, αφού καπνίζει πάκο* και η στάχτη καίει την κοιλιά της ή επειδή ποτέ δεν την έχω δει να φέρεται με καλοσύνη στο παιδί της, το βρόμικο αγόρι. Υπάρχει και κάτι άλλο που δε μ' αρέσει. Το έλεγα στη φίλη μου τη Λάλα ενώ μου έκοβε τα μαλλιά στο σπίτι της, την περασμένη Δευτέρα που ήταν αργία. Η Λάλα είναι κομμώτρια, αλλά πάει κάποιος καιρός που δε δουλεύει σε κομμωτήριο: δεν της αρέσουν τα αφεντικά, λέει. Κερδίζει πιο πολλά χρήματα και στο διαμέρισμά της έχει περισσότερη ησυχία. Σαν κομμωτήριο, το διαμέρισμα της Λάλα έχει ορισμένα προβλήματα. Το ζεστό νερό, για παράδειγμα, που έρχεται διακεκομμένα επειδή το θερμοσίφωνο δε λειτουργεί καθόλου καλά και μερικές φορές, όταν με λούζει μετά τη βαφή, μου έρχεται ένα κύμα κρύου νερού στο

* Θεωρείται το πιο επικίνδυνο ναρκωτικό που κυκλοφορεί στην Αργεντινή. Είναι ένα μείγμα από υπολείμματα φύλλων κόκας, ποντικοφάρμακου και κηροζίνης. (Σ.τ.Ε.)

κεφάλι, που με κάνει να ουρλιάζω. Εκείνη στρέφει τα μάτια της προς τα πάνω και μου εξηγεί ότι όλοι οι υδραυλικοί την κοροϊδεύουν, τη χρεώνουν περισσότερο και δεν ξανάρχονται. Την πιστεύω.

«Αυτή η γυναίκα είναι τέρας, μικρή μου» φωνάζει, ενώ κοντεύει να μου κάψει το τριχωτό της κεφαλής με το παλιό της πιστολάκι. Με πονάει κι όταν μου κάνει τις ανταύγειες με τα φαρδιά της δάχτυλα. Πάνε χρόνια που η Λάλα αποφάσισε να γίνει γυναίκα, και μάλιστα Βραζιλιάννα, ενώ είχε γεννηθεί άντρας και Ουρουγουανός. Τώρα είναι η καλύτερη κομμώτρια τραβεστί της συνοικίας και δεν εκπορνεύεται πια: η προσποιητή πορτογαλική προφορά τής φαινόταν πολύ χρήσιμη για να σαγηνεύει τους άντρες, όταν ήταν πόρνη του δρόμου, όμως τώρα δεν έχει νόημα. Ωστόσο, της έχει γίνει τόσο πολύ συνήθειο, που μερικές φορές μιλάει στο τηλέφωνο στα πορτογαλικά ή, όποτε θυμώνει, σηκώνει τα χέρια προς τον ουρανό και ζητά εκδίκηση ή έλεος από την Πόμπα Χίρα*, την προσωπική της προστάτιδα, για την οποία έχει έναν μικρό βωμό στη γωνία της σάλας όπου κόβει τα μαλλιά, ακριβώς δίπλα στον υπολογιστή που είναι ανοιχτός σε άεναιο chat.

«Δηλαδή, κι εσύ σαν τέρας τη βλέπεις».

«Με ανατριχιάζει, κούκλα μου. Δε ξέρω, είναι σαν καταραμένη».

* Θεότητα προστάτιδα του έρωτα, της σεξουαλικής επιθυμίας και των ομοφυλόφιλων, που επικαλούνται οι λάτρεις της αφρο-βραζιλιάνικης συγκρητικής θρησκείας Ουμπάντα που γεννήθηκε στη Βραζιλία, στις αρχές του εικοστού αιώνα. (Σ.τ.Μ.)

«Γιατί το λες αυτό;»

«Εγώ δε λέω τίποτα. Όμως εδώ στη γειτονιά λένε ότι κάνει τα πάντα για τα λεφτά, ακόμη και ότι πηγαίνει σε συνάξεις μάγων».

«Αχ, Λάλα, ποιων μάγων; Εδώ δεν υπάρχουν μάγοι, μην πιστεύεις ό,τι σου λένε».

Μου τράβηξε μια τούφα, εσκεμμένα νομίζω, αλλά ζήτησε συγγνώμη. Ήταν εσκεμμένο.

«Στα σοβαρά τώρα, κουκλίτσα μου, τι ξέρεις εσύ απ' όσα συμβαίνουν εδώ; Εσύ ζεις εδώ, αλλά είσαι από άλλο κόσμο».

Έχει λίγο δίκιο, αν και μ' ενοχλεί να το ακούω έτσι, μ' ενοχλεί που εκείνη, με τόση ειλικρίνεια, με βάζει στη θέση μου, η γυναίκα της μεσαίας τάξης που νομίζει πως είναι παράτολμη επειδή αποφάσισε να ζήσει στην πιο επικίνδυνη συνοικία του Μπουένος Άιρες. Αναστενάζω.

«Έχεις δίκιο, Λάλα. Θέλω να πω όμως ότι ζει απέναντι απ' το σπίτι μου και είναι πάντα εκεί, πάνω στα στρώματα. Δεν το κουνάει».

«Εσύ δουλεύεις πολλές ώρες, δεν ξέρεις τι κάνει. Ούτε μπορείς να την ελέγξεις τη νύχτα. Οι άνθρωποι σ' αυτή τη συνοικία, κουκλίτσα μου, είναι πολύ... πώς να το πω; Σ' την πέφτουν εκεί που δεν το περιμένεις».

«Μουλωχτοί;»

«Αυτό. Έχει αξιοζήλευτο λεξιλόγιο, έτσι δεν είναι, Σαρίτα; Είναι καλλιεργημένη τούτη εδώ».

Η Σαρίτα περιμένει εδώ και δεκαπέντε λεπτά να τελειώσει η Λάλα με τα μαλλιά μου, αλλά δεν την πειράζει. Ξεφυλλίζει τα περιοδικά. Η Σαρίτα είναι μια

νεαρή τραβεστί που εκπορνεύεται στην οδό Σολίς και είναι πολύ όμορφη.

«Πες της, Σαρίτα, πες της αυτό που είπες σ' εμένα».

Η Σαρίτα όμως σουφρώνει τα χείλη σαν ντίβα του βωβού κινηματογράφου και δεν έχει όρεξη να μου πει τίποτα. Καλύτερα. Δε θέλω ν' ακούσω τις ιστορίες τρόμου της συνοικίας, που είναι όλες απίθανες και συνάμα πιστευτές και δε με τρομάζουν· τουλάχιστον την ημέρα. Τη νύχτα, όταν προσπαθώ να τελειώσω ορισμένες δουλειές που έχουν μείνει πίσω και ξαγρυπνώ μες στην ησυχία για να μπορώ να συγκεντρωθώ, μερικές φορές θυμάμαι τις ιστορίες που κυκλοφορούν ψιθυριστά. Και τσεκάρω την εξώπορτα να δω αν είναι καλά κλειστή, το ίδιο και την μπαλκονόπορτα. Ορισμένες φορές στέκομαι και κοιτάζω τον δρόμο, προπαντός τη γωνία εκεί όπου κοιμούνται το βρόμικο αγόρι και η μητέρα του, εντελώς ακίνητοι, σαν νεκροί δίχως όνομα.

Ένα βράδυ, μετά το δείπνο, χτύπησε το κουδούνι. Περίεργο: σχεδόν κανείς δε με επισκέπτεται τέτοια ώρα. Εκτός από τη Λάλα, όταν κάποιος βράδυ νιώθει μοναξιά και καθόμαστε μαζί ακούγοντας θλιβερές ραντσέρας* και πίνοντας ούισκι. Όταν κοιτάξα από το παράθυρο να δω ποιος είναι –κανείς δεν ανοίγει κατευθείαν την πόρτα σ' αυτή τη γειτονιά όταν χτυπάει το κουδούνι γύρω στα μεσάνυχτα–, είδα ότι στεκόταν εκεί το βρόμικο αγόρι. Έτρεξα να βρω τα κλειδιά και το άφησα

* Παραδοσιακή μεξικάνικη μουσική. (Σ.τ.Ε.)

να περάσει. Είχε κλάψει, φαινόταν από τις αυλακιές που είχαν χαράξει τα δάκρυα στο ρυπαρό του πρόσωπο. Μπήκε μέσα τρέχοντας, αλλά σταμάτησε πριν φτάσει στην πόρτα της τραπεζαρίας, σάμπως να χρειαζόταν την άδειά μου. Ή σαν να φοβόταν να προχωρήσει.

«Τι σου συνέβη;» το ρώτησα.

«Η μαμά μου δε γύρισε» απάντησε.

Η φωνή του ήταν λιγότερο βραχνή, αλλά δεν ακουγόταν σαν πεντάχρονο παιδί.

«Σ' άφησε μόνο σου;»

Ναι, έγνεψε με το κεφάλι.

«Φοβάσαι;»

«Πεινάω» μου απάντησε. Φοβόταν κιόλας, αλλά ήταν αρκετά σκληραγωγημένο για να το παραδεχτεί μπροστά σε μια ξένη που επιπλέον είχε σπίτι, ένα όμορφο και τεράστιο σπίτι, ακριβώς απέναντι από τη γωνιά τους στον δρόμο.

«Εντάξει» του είπα. «Πέρασε».

Ήταν ξυπόλυτο. Την τελευταία φορά που το είχα δει, φορούσε κάτι ελβιέλες αρκετά καινούριες. Τις είχε βγάλει εξαιτίας της ζέστης; Ή κάποιος του τις είχε κλέψει μες στη νύχτα; Δε θέλησα να το ρωτήσω. Το έβαλα να καθίσει σε μια καρέκλα της κουζίνας κι έβαλα να ζεστάνω στον φούρνο λίγο ρύζι με κοτόπουλο. Όσπου να γίνει, άλειψα τυρί σε νόστιμο σπιτικό ψωμί. Έφαγε κοιτάζοντάς με στα μάτια, πολύ σοβαρό, χωρίς βιασύνη. Πεινούσε, αλλά δεν ήταν ξελιγωμένο.

«Πού πήγε η μαμά σου;»

Ανασήκωσε τους ώμους.

«Φεύγει συχνά;»

Ανασήκωσε πάλι τους ώμους. Μου 'ρθε να το χτυπήσω, αλλά αμέσως μετά ντράπηκα. Είχε ανάγκη τη βοήθειά μου· δεν είχε λόγο να ικανοποιήσει τη νοσηρή μου περιέργεια. Ωστόσο, όμως, κάτι στη σιωπή του μ' ενοχλούσε. Ήθελα να είναι ένα ευχάριστο και αξιαγάπητο παιδί, όχι αυτό το κατσούφικο και βρόμικο αγόρι που έτρωγε αργά αργά το ρύζι με το κοτόπουλο, γευόμενο κάθε μπουκιά, και μετά ρεύτηκε, σαν τελείωσε το ποτήρι με την κόκα κόλα την οποία, αντίθετα, την ήπια με απληστία και ζήτησε κι άλλη. Δεν είχα τίποτα να του δώσω για επιδόρπιο, όμως ήξερα ότι το παγωτατζίδικο της λεωφόρου θα ήταν ανοιχτό, το καλοκαίρι σέρβιρε μέχρι και μετά τα μεσάνυχτα. Το ρώτησα αν ήθελε να πάμε και είπε ναι, μ' ένα χαμόγελο που άλλαξε εντελώς την έκφρασή του· είχε μικρούτσικα δοντάκια κι ένα από τα κάτω ήταν έτοιμο να πέσει. Φοβόμουν λίγο να βγω τόσο αργά, και μάλιστα να πάω στη λεωφόρο, όμως το παγωτατζίδικο θεωρούνταν συνήθως ουδέτερη ζώνη, σχεδόν ποτέ δε γίνονταν κλοπές εκεί ούτε καβγάδες.

Δεν πήρα μαζί μου πορτοφόλι κι έβαλα λίγα λεφτά στην τσέπη του παντελονιού μου. Στον δρόμο, το βρόμικο αγόρι μού έδωσε το χέρι του και δεν το έκανε με την αδιαφορία που χαιρετούσε όσους αγόραζαν τα εικονισματάκια στο μετρό. Πιάστηκε γερά: ίσως να ήταν ακόμη τρομαγμένο. Περάσαμε απέναντι: το στρώμα πάνω στο οποίο κοιμόταν με τη μητέρα του ήταν ακόμα άδειο. Έλειπε και ο σάκος: ή τον είχε πάρει εκείνη μαζί της ή κάποιος τον είχε κλέψει όταν τον βρήκε εκεί αφύλαχτο.

Έπρεπε να περπατήσουμε τρία τετράγωνα μέχρι το παγωτατζίδικο και διάλεξα την οδό Σεμπάγιοσ, μια παλιά ξηνη οδό που κάποιες νύχτες μπορεί να ήταν ήσυχη και γαλήνια. Οι λιγότερο αγαλματένιες τραβεστί, οι πιο παχουλές ή οι πιο ηλικιωμένες διάλεγαν αυτό τον δρόμο για να δουλεύουν. Λυπήθηκα που δεν είχα ελβιέλες να του δώσω να φορέσει: στα πεζοδρόμια είχε συνήθως γυαλιά από σπασμένα μπουκάλια και δεν ήθελα να τραυματιστεί. Το βρόμικο αγόρι περπατούσε ξυπόλυτο με μεγάλη σιγουριά, ήταν συνηθισμένο. Εκείνη τη νύχτα τα τρία τετράγωνα ήταν άδεια από τραβεστί, αλλά γεμάτα με θυσιαστικούς βωμούς. Θυμήθηκα τι μέρα ήταν: 8 Γενάρη, η γιορτή του Γκαουτσίτο Χιλ. Ενός δημοφιλούς αγίου της επαρχίας Κοριέντες, που λατρεύεται σ' όλη τη χώρα, ιδιαίτερα στις φτωχές συνοικίες – παρ' όλα αυτά υπάρχουν βωμοί σε όλη την πόλη, ακόμη και στα κοιμητήρια. Ο Αντόνιο Χιλ, όπως λένε, κατηγορήθηκε για λιποταξία και δολοφονήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα: τον σκότωσε ένας αστυνομικός· τον κρέμασε από ένα δέντρο και του έκοψε τον λαιμό. Όμως, πριν πεθάνει, ο λιποτάκτης γκάουτσο του είπε: «Αν θες να γίνει καλά ο γιος σου, πρέπει να προσεύχεσαι για μένα». Ο αστυνομικός προσευχήθηκε επειδή ο γιος του ήταν πολύ άρρωστος. Και το παιδί θεραπεύτηκε. Ύστερα, ο αστυνομικός κατέβασε τον Αντόνιο Χιλ από το δέντρο, τον έθαψε και στο μέρος όπου είχε τρέξει το αίμα του, έστησαν ένα παρεκκλήσι που υπάρχει μέχρι σήμερα και κάθε καλοκαίρι δέχεται χιλιάδες επισκέπτες.

Βρέθηκα να διηγούμαι στο βρόμικο αγόρι την ιστο-

ρία του θαυματουργού γκάουτσο και σταθήκαμε μπροστά σ' έναν από τους βωμούς. Εκεί υπήρχε ο άγιος καμωμένος από γύψο, με το γαλάζιο πουκάμισο και το κόκκινο μαντίλι στον λαιμό –και μια κόκκινη κορδέλα στα μαλλιά– και μ' έναν σταυρό στην πλάτη του, κόκκινο κι αυτόν. Υπήρχαν κάμποσα κομμάτια από κόκκινο ύφασμα και μερικές κόκκινες σημαιούλες: το χρώμα του αίματος, η υπενθύμιση της αδικίας και της σφαγής. Δεν είχε τίποτα όμως μακάβριο ή δυσοίωνο. Ο γκάουτσο φέρνει τύχη, θεραπεύει, συντρέχει και δε ζητά πολλά σε αντάλλαγμα, μόνο να του προσφέρουν αυτά τα αφιερώματα και μερικές φορές λίγο αλκοόλ. Του μίλησα και για το προσκύνημα στο παρεκκλήσι του στη Μερσέδες, στην επαρχία Κοριέντες, με πενήντα βαθμούς θερμοκρασία και τους πιστούς να καταφτάνουν με τα πόδια, με λεωφορεία, με άλογα, από παντού, ακόμη και από την Παταγονία. Από το φως των κεριών τριγύρω φαινόταν σαν να βλεφάριζε στο μισοσκόταδο. Άναψα ένα κεριό που είχε σβήσει και με τη φλόγα του άναψα τσιγάρο. Το βρόμικο αγόρι φαινόταν ανήσυχο.

«Τώρα πάμε στο παγωτατζίδικο» του είπα.

Όμως δεν ήταν αυτό.

«Ο γκάουτσο είναι καλός» είπε. «Ο άλλος όμως όχι».

Το είπε χαμηλόφωνα, κοιτώντας τα κεριά.

«Ποιος άλλος;» το ρώτησα.

«Ο σκελετός» μου απάντησε. «Εκεί πίσω υπάρχουν σκελετοί».

Στη γειτονιά, το «εκεί πίσω» αναφέρεται στην άλλη πλευρά του σταθμού, αφού περάσεις τις αποβάθρες,

στη μεριά που οι σιδηροδρομικές γραμμές και τα πρανή τους χάνονται προς τον νότο. Εκεί εμφανίζονται συνήθως βωμοί για αγίους λιγότερο αγαθούς από τον Γκαουτσίτο Χιλ. Ξέρω πως η Λάλα πηγαίνει στο πρανές των γραμμών – πάντοτε μέρα γιατί μπορεί να είναι επικίνδυνο– για ν’ αφήσει τις προσφορές της στην Πόμπα Χίρα, τα χρωματιστά της πιάτα και τα κοτόπουλα που αγοράζει από το σούπερ μάρκετ, επειδή δεν μπορεί να σφάξει η ίδια την κότα. Εκείνη μου έχει πει ότι «εκεί πίσω» υπάρχουν ένα σωρό Σαν Λα Μουέρτε, ο άγιος σκελετός με τα κόκκινα και μαύρα κεριά του.

«Μα δεν είναι κακός άγιος» του είπα· το βρόμικο αγόρι με κοίταξε με μάτια γουρλωμένα, λες και του έλεγα καμιά τρέλα. «Είναι ένας άγιος που μπορεί να κάνει κακό αν του το ζητήσουν, αλλά οι περισσότεροι άνθρωποι δε ζητούν άσχημα πράγματα: του ζητούν να τους προστατεύει. Η μαμά σου σε πηγαίνει εκεί πίσω;» το ρώτησα.

«Ναι, αλλά καμιά φορά πηγαίνω μόνος μου» αποκρίθηκε. Ύστερα με τράβηξε από το χέρι για να συνεχίσουμε την πορεία μας προς το παγωτατζίδικο.

Έκανε πολλή ζέστη. Το πεζοδρόμιο κόλλαγε, μάλλον από τα πολλά λιωμένα παγωτά· σκέφτηκα τα ξυπόλυτα πόδια του βρόμικου αγοριού, μ’ όλη αυτή την καινούρια γλίτσα πάνω τους. Μπήκε μέσα τρέχοντας και ζήτησε με τη γέριχη φωνή του ένα παγωτό με γλάσο καραμέλας γάλακτος και σοκολάτα. Εγώ δεν πήρα τίποτα. Η ζέστη μού έκοβε την όρεξη και δεν ήξερα τι έπρεπε να κάνω με το αγόρι, αν η μητέρα του δεν εμφανιζόταν. Να

το πάω στο αστυνομικό τμήμα; Στο νοσοκομείο; Να το κρατήσω στο σπίτι ώσπου να γυρίσει εκείνη; Υπήρχε άραγε αυτό που ονομάζεται κοινωνικές υπηρεσίες σε τούτη την πόλη; Ναι, υπήρχε ένας αριθμός για να καλείς τον χειμώνα και να ειδοποιείς αν κάποιος άστεγος υπέφερε από το πολύ κρύο. Όμως εγώ δεν ήξερα πολύ περισσότερα. Συνειδητοποιούσα, καθώς το βρόμικο αγόρι έγλειφε τα πασαλειμμένα του δάχτυλα, το πόσο λίγο νοιαζόμουν για τους ανθρώπους, το πόσο φυσιολογικές μου φαινόταν αυτές οι δυστυχημένες ζωές.

Όταν τελείωσε το παγωτό, το βρόμικο αγόρι σηκώθηκε από τον πάγκο όπου είχαμε καθίσει και βγήκε έξω περπατώντας προς τη γωνία όπου ζούσε με τη μητέρα του, δίχως να μου δίνει ιδιαίτερη σημασία. Το ακολούθησα. Ο δρόμος ήταν πολύ σκοτεινός, είχε κοπεί το ρεύμα· συνέβαινε συχνά τις πολύ ζεστές νύχτες. Ωστόσο, το έβλεπα καλά από τα φώτα των αυτοκινήτων· τα κεριά από τους αυτοσχέδιους βωμούς έριχναν κι αυτά το φως τους στο παιδί και στα κατάμαυρα πια πόδια του. Φτάσαμε στη γωνία χωρίς να μου ξαναδώσει το χέρι του ούτε να μου απευθύνει τον λόγο.

Η μητέρα του ήταν στο στρώμα. Όπως όλοι οι τοξικομανείς, δεν είχε αίσθηση της θερμοκρασίας και φορούσε ένα χοντρό φούτερ με σηκωμένη την κουκούλα, λες κι έβρεχε. Η κοιλιά της, τεράστια, ήταν γυμνή, το μακό μπλουζάκι ήταν πολύ κοντό για να την καλύψει. Το βρόμικο αγόρι τη χαιρέτησε και κάθισε στο στρώμα. Δεν είπε τίποτα.

Εκείνη ήταν έξαλλη. Με πλησίασε βγάζοντας έναν

απειλητικό βρυχηθμό, δεν υπάρχει άλλος τρόπος να περιγράψω τον ήχο, μου θύμισε τη σκυλίτσα μου όταν έσπασε τη λεκάνη της και είχε τρελαθεί απ' τον πόνο, αλλά είχε πάψει να βογκάει και μόνο γρούλιζε.

«Πού τον είχες πάει, παλιοβρόμα; Τι ήθελες να του κάνεις, ε, ε; Μην τολμήσεις ν' αγγίξεις τον γιο μου! Ούτε να το σκεφτείς!»

Ήταν τόσο κοντά, ώστε έβλεπα κάθε της δόντι, τα ούλα της που μάτωναν, τα καμένα από την πίπα χείλη, με την ανάσα της να μυρίζει πίσσα.

«Του αγόρασα παγωτό» της φώναξα κι έκανα πίσω, μόλις είδα ότι κρατούσε ένα σπασμένο μπουκάλι στο χέρι, με το οποίο σκόπευε να μου επιτεθεί.

«Δίνε του, αλλιώς σ' έσκισα, παλιοβρόμα!»

Το βρόμικο αγόρι κοίταζε καταγής, σαν να μην έτρεχε τίποτα, σαν να μη μας γνώριζε ούτε τη μάνα του ούτε εμένα. Εξοργίστηκα μαζί του. Τι αχάριστο το μυξιάρικο, σκέφτηκα και το 'βαλα στα πόδια. Μπήκα στο σπίτι όσο πιο γρήγορα μπορούσα, μολονότι τα χέρια μου έτρεμαν και δυσκολεύτηκα να βρω το κλειδί. Άναψα όλα τα φώτα, ευτυχώς στο δικό μου τετράγωνο δεν είχε κοπεί το ρεύμα: φοβόμουν μη στείλει η μάνα κάποιον να με βρει, να με χτυπήσει, δεν ήξερα τι μπορεί να της κατέβαινε στο κεφάλι, δεν ήξερα τι φίλους είχε σ' αυτό το τετράγωνο, δεν ήξερα τίποτα για κείνη. Ύστερα από λίγο ανέβηκα στο πάνω πάτωμα και την παρακολούθησα από το μπαλκόνι. Είχε ξαπλώσει ανάσκελα και κάπνιζε ένα τσιγάρο. Το βρόμικο αγόρι φαινόταν να κοιμάται δίπλα της. Πήγα στο κρεβάτι μ' ένα

βιβλίο κι ένα ποτήρι νερό, αλλά δεν μπόρεσα να διαβάσω ούτε να δω τηλεόραση· η ζέστη γινόταν πιο έντονη με τον ανεμιστήρα αναμμένο, αφού το μόνο που έκανε ήταν να ανακυκλώνει τον ζεστό αέρα και να αμβλύνει τους θορύβους του δρόμου.

Το επόμενο πρωί πίεσα τον εαυτό μου να φάει πρωινό, πριν φύγω για τη δουλειά. Η ζέστη ήταν πλέον αποπνικτική και ο ήλιος μόλις είχε ξεμυτίσει. Όταν έκλεισα την πόρτα, το πρώτο πράγμα που πρόσεξα ήταν ότι στην απέναντι γωνία το στρώμα έλειπε. Δεν είχε μείνει τίποτα από το βρόμικο αγόρι και τη μάνα του, δεν είχαν αφήσει πίσω τους ούτε μια σακούλα, ούτε έναν λεκέ, ούτε ένα αποτσίγαρο. Τίποτα. Λες και δεν είχαν περάσει ποτέ από κει.

Το πτώμα βρέθηκε μια βδομάδα μετά την εξαφάνιση του βρόμικου αγοριού και της μαμάς του. Όταν γύρισα από τη δουλειά, με πόδια πρησμένα από τη ζέστη, ενώ ονειρευόμουν τη δροσιά του σπιτιού μου με τα ψηλά ταβάνια και τα μεγάλα δωμάτια που ούτε το πιο κολασμένο καλοκαίρι δεν μπορούσε να ζεστάνει τελείως, βρήκα το τετράγωνο τρελαμένο, με τρία περιπολικά της αστυνομίας, την κίτρινη ταινία που απομονώνει τις ζώνες όπου έχει διαπραχθεί έγκλημα κι ένα σωρό κόσμο στοιβαγμένο ακριβώς έξω από την περίμετρο. Δε δυσκολεύτηκα να αναγνωρίσω τη Λάλα, με τα άσπρα της ψηλοτάκουνα και τον ξανθό της κότσο· ήταν τόσο αναστατωμένη, ώστε είχε ξεχάσει να φορέσει τις ψεύτικες βλεφαρίδες στο αριστερό μάτι και το πρόσωπό της έμοια-

ζε ασύμμετρο, σχεδόν παραλυμένο από τη μία πλευρά.

«Τι έγινε;»

«Βρήκαν ένα παιδί».

«Νεκρό;»

«Εσύ τι λες; Αποκεφαλισμένο! Έχεις καλωδιακή, αγάπη μου;»

Στη Λάλα είχαν κόψει τη σύνδεση εδώ και μήνες, επειδή δεν είχε πληρώσει. Μπήκαμε στο σπίτι μου, ξαπλώσαμε στο κρεβάτι να δούμε τηλεόραση, με τον ανεμιστήρα να παίρνει επικίνδυνες στροφές, τόσο γρήγορα γύριζε πάνω από τα κεφάλια μας, και με το παράθυρο του μπαλκονιού ανοιχτό, μήπως ακούσουμε κάτι άξιο λόγου από τον δρόμο. Πάνω στο κρεβάτι, σ' έναν δίσκο, έβαλα μια παγωμένη κανάτα με πορτοκαλάδα και η Λάλα χειριζόταν το τηλεκοντρόλ. Ήταν παράξενο να βλέπουμε τη γειτονιά μας στην οθόνη, ν' ακούμε από το παράθυρο τους δημοσιογράφους να τρέχουν, να σκύβουμε έξω και να αντικρίζουμε τα βαν των διαφόρων καναλιών. Ήταν παράξενη η απόφαση να περιμένουμε να μάθουμε τις λεπτομέρειες του εγκλήματος από την τηλεόραση, όμως και οι δυο μας ξέραμε πολύ καλά τη δυναμική της γειτονιάς: κανείς δε θα μιλούσε, δε θα έλεγε την αλήθεια, τουλάχιστον τις πρώτες μέρες. Αρχικά η σιωπή, μήπως και κάποιος από τους εμπλεκόμενους στο έγκλημα άξιζε να του δείξουν αφοσίωση. Έστω κι αν επρόκειτο για ένα φρικτό έγκλημα με θύμα ένα παιδί. Πρώτα τσιμουδιά. Σε λίγες βδομάδες θα άρχιζαν οι ιστορίες. Όχι ακόμη όμως. Τώρα ήταν η ώρα της τηλεόρασης.

Νωρίς, γύρω στις οχτώ το βράδυ, όταν η Λάλα κι

εγώ αρχίσαμε μια μακριά βραδιά που ξεκίνησε με πορτοκαλάδα, συνεχίστηκε με πίτσα και μπίρα και τελείωσε με ουίσκι –άνοιξα ένα μπουκάλι που μου είχε χαρίσει ο πατέρας μου–, οι πληροφορίες ήταν λιτές: στο πάρκινγκ της οδού Σολίς, που έχει περιέλθει σε αχρηστία, βρέθηκε ένα νεκρό παιδί. Αποκεφαλισμένο. Το κεφάλι το είχαν αφήσει πλάι στο κορμί.

Στις δέκα, είχε γίνει γνωστό ότι το κεφάλι ήταν γδαρμένο μέχρι το κόκαλο και δεν είχαν βρεθεί μαλλιά στην περιοχή. Επίσης, τα βλέφαρα ήταν ραμμένα και η γλώσσα δαγκωμένη, άγνωστο αν την είχε δαγκώσει το ίδιο το νεκρό παιδί ή –αυτό έκανε τη Λάλα να βγάλει μια κραυγή– κάποιος άλλος.

Τα δελτία ειδήσεων συνέχισαν να μεταδίδουν πληροφορίες μέχρι και μετά τα μεσάνυχτα, με εναλλασσόμενους δημοσιογράφους που κάλυπταν ζωντανά την είδηση. Οι αστυνομικοί, ως συνήθως, δεν έλεγαν τίποτα μπροστά στις κάμερες, αλλά διοχέτευαν διαρκώς πληροφορίες στον Τύπο.

Μέχρι τα μεσάνυχτα, κανείς δεν είχε εμφανιστεί για να αναζητήσει το πτώμα. Έγινε γνωστό πως είχε υποστεί βασανιστήρια: το κορμί του ήταν γεμάτο εγκαύματα από τσιγάρα. Υπήρχαν υποψίες για σεξουαλική κακοποίηση, η οποία επαληθεύτηκε γύρω στις δύο το πρωί, όταν διέρρευσε η πρώτη έκθεση των ιατροδικαστών.

Και μέχρι εκείνη την ώρα, κανείς δεν είχε εμφανιστεί για να αναζητήσει το πτώμα. Ούτε ένας συγγενής. Ούτε μάνα, ούτε πατέρας, ούτε αδέρφια, ούτε θείοι, ούτε ξαδέλφια, ούτε γείτονες, ούτε γνωστοί. Κανείς.